Metodické usmernenie pre školy

Bezpečnosť a zodpovednosť pri realizácii pohybových aktivít v rámci národného projektu Pohybom k pohode s konceptom Aktívna škola.

1.Účel dokumentu

Cieľom metodického usmernenia je poskytnúť vedeniu škôl, pedagogickým a odborným zamestnancom praktický rámec pre organizačné a bezpečnostné zabezpečenie pohybových aktivít realizovaných v rámci národného projektu „Pohybom k pohode s konceptom Aktívna škola“. Usmernenie zároveň objasňuje rozdelenie úloh a spôsob spolupráce medzi školou, pedagogickými zamestnancami, pohybovými manažérmi a externými odborníkmi na pohyb a šport. Materiál podporuje školy pri bezpečnom a sebavedomom začleňovaní pohybu do každodenného života školy. Uvedené odporúčania môžu školy primerane prispôsobiť svojim priestorovým, personálnym a organizačným podmienkam a podľa potreby ich premietnuť do školského poriadku alebo ďalších interných dokumentov školy.

Dokument reaguje na podnety z praxe, ktoré identifikujú obavy škôl súvisiace najmä s:

- bezpečnosťou žiakov pri realizácii pohybových aktivít
- zodpovednosťou školy a zapojených osôb
- postupmi pri organizovaní aktivít počas školského dňa
- realizáciou aktivít s účasťou externých odborníkov
- postupom v prípade vzniku úrazu

Zámerom materiálu je podporiť školy pri zavádzaní pravidelného pohybu do každodenného života školy spôsobom, ktorý je bezpečný, primeraný veku žiakov a organizačne zvládnuteľný.

2. Význam pohybu a primerané riadenie rizika

Pravidelný pohyb je významnou súčasťou zdravého telesného, psychického a sociálneho vývinu detí a mládeže. Jeho podpora v školskom prostredí prispieva k vytváraniu zdravých návykov, telesnej a duševnej pohode žiakov a môže podporovať ich pozornosť, aktivitu a pripravenosť na učenie.

Pohybové aktivity v rámci konceptu Aktívna škola sa pripravujú tak, aby umožňovali zapojenie čo najväčšieho počtu žiakov. Podľa potreby sa prispôsobujú ich veku, schopnostiam, individuálnym potrebám a aktuálnym podmienkam školy.

Každá pohybová aktivita prirodzene prináša určitú mieru rizika, podobne ako iné bežné školské činnosti. Cieľom preto nie je úplné odstránenie akéhokoľvek rizika, ale jeho primerané riadenie a vytvorenie bezpečných podmienok na realizáciu aktivity.

Pri príprave a realizácii pohybových aktivít je potrebné zohľadniť:

- prínos pohybu pre zdravie a rozvoj žiakov
- vekové a individuálne schopnosti žiakov
- charakter a náročnosť aktivity
- podmienky prostredia
- počet zapojených žiakov
- mieru organizačného zabezpečenia a dohľadu

Primerane pripravená a organizovaná pohybová aktivita je prirodzenou súčasťou školského života a sama osebe nepredstavuje neprimerané riziko.

3. Základné princípy bezpečnej realizácie aktivít

Za bezpečnú prípravu a vedenie konkrétnej aktivity zodpovedá osoba, ktorá ju vedie, najmä pohybový manažér, učiteľ alebo iná poverená osoba. Škola jej poskytuje potrebnú organizačnú súčinnosť a informácie, ktoré má k dispozícii.

Pri realizácii pohybových aktivít sa odporúča vychádzať z týchto princípov:

3.1 Primeranosť aktivít Pohybový manažér alebo iná osoba vedúca aktivitu vyberie a prispôsobí aktivitu s ohľadom na:

- vek žiakov
- ich fyzické schopnosti
- zdravotný stav žiakov, ak je škole známy
- organizačné možnosti školy

.

Osoba vedúca aktivitu nezaradí aktivitu s neprimerane vysokou intenzitou, zložitou koordináciou alebo zvýšeným rizikom kontaktu žiakov, ak na jej bezpečné uskutočnenie nie sú vytvorené vhodné podmienky.

3.2 Kontrola priestoru a pomôcok

Pred začiatkom aktivity osoba, ktorá ju vedie, primerane skontroluje:

- stav a bezpečnosť priestoru
- povrch
- dostupnosť voľného priestoru
- možné prekážky
- technický stav používaných pomôcok
- vhodnú obuv

3.3 Dohľad a organizácia

Osoba vedúca aktivitu určí spôsob jej organizácie, pravidlá, počet súčasne zapojených žiakov a signál na okamžité prerušenie aktivity.

Pedagogický zamestnanec spolupracuje pri organizácii žiakov a vykonáva dohľad v rozsahu svojich pracovných povinností a interných pravidiel školy. Ak aktivitu vedie pohybový manažér alebo externý odborník, jeho úloha a spôsob spolupráce s učiteľom musia byť vopred jasné.

Pohybové aktivity majú prebiehať organizovane a pod primeraným dozorom zodpovednej osoby.

Je potrebné zabezpečiť:

- jasné organizačné pokyny
- primeraný počet žiakov vzhľadom na charakter aktivity
- zrozumiteľné pravidlá správania
- okamžité prerušenie aktivity vopred dohodnutým signálom (hlasné tlesknutie alebo pod.) pri vzniku rizika

3.4 Inštruktáž a zrozumiteľnosť

- Pred začiatkom aktivity osoba, ktorá ju vedie, zrozumiteľne vysvetlí žiakom: priebeh aktivity
- pravidlá bezpečného správania
- prípadné obmedzenia
- signál na prerušenie alebo ukončenie aktivity

Pokyny musia byť primerané veku a zrozumiteľné.

4. Rámec zodpovednosti

4.1 Úloha školy

Škola vytvára primerané organizačné a priestorové podmienky na realizáciu aktivít, zabezpečuje spoluprácu pedagogických zamestnancov a poskytuje pohybovému manažérovi alebo inej osobe vedúcej aktivitu relevantné informácie, ktoré má k dispozícii. Škola nemusí osobitne schvaľovať každú aktivitu pripravenú alebo vedenú pohybovým manažérom

To zahŕňa najmä:

- vytvorenie primeraných organizačných podmienok
- zabezpečenie dozoru
- výber vhodných aktivít
- dodržiavanie pravidiel bezpečnosti

4.2 Úloha Pedagogického a odborného zamestnanca

Pedagogickí a odborní zamestnanci zodpovedajú za výkon dozoru a vedenie aktivít v rozsahu svojich kompetencií.

4.3 Úloha Pohybového manažéra / Externých odborníkov

Úloha pohybového manažéra

Pohybový manažér/ externý odborník vyberá, pripravuje alebo prispôsobuje konkrétne pohybové aktivity, vysvetľuje ich priebeh, poskytuje žiakom bezpečnostné pokyny a vedie ich realizáciu. Pri výbere aktivity zohľadňuje vek a schopnosti žiakov, známe individuálne obmedzenia, počet žiakov, priestorové podmienky a dostupné pomôcky. Ak zistí okolnosť, ktorá môže ohroziť bezpečnosť, aktivitu upraví, preruší alebo neuskutoční.

4.4 Individuálne obmedzenia žiakov

Škola poskytne osobe vedúcej aktivitu potrebnú informáciu o známych obmedzeniach alebo individuálnych potrebách žiaka. Osoba vedúca aktivitu následne prispôsobí jeho zapojenie aktuálnym možnostiam a podľa potreby mu ponúkne bezpečnú alternatívu. Informácie sa poskytujú diskrétne a iba v nevyhnutnom rozsahu.

5. Postup v prípade úrazu

Prípadný úraz sa eviduje a posudzuje podľa okolností konkrétneho prípadu, platných právnych predpisov a interných postupov školy.

6. Uistenie pre školy

Zavádzanie pohybu do každodenného života školy predstavuje prirodzenú a žiaducu súčasť podpory zdravia, pohody a celkového rozvoja žiakov. Pri dodržaní základných princípov primeranosti, organizácie a bezpečnosti nie je dôvod vnímať pohybové aktivity ako neprimerané právne alebo organizačné riziko.

V prípade otázok, nejasností alebo pochybností súvisiacich so zavádzaním pohybových aktivít v rámci národného projektu *Pohybom k pohode* sa školy môžu obrátiť na organizačný tím projektu, ktorý poskytne potrebnú metodickú podporu a usmernenie.

Cieľom projektu je podporiť školy pri prirodzenom a dlhodobom začleňovaní pohybu do školského dňa tak, aby sa stal bežnou a pozitívnou súčasťou školského prostredia a aby žiaci aj školská komunita mohli naplno využívať benefity, ktoré pravidelný pohyb prináša pre zdravie, pohodu a kvalitu vzdelávacieho procesu.

7. FAQ – často kladené otázky

Kto nesie zodpovednosť za aktivitu?
Za organizáciu aktivít realizovaných v škole a za bezpečnosť žiakov počas ich realizácie zodpovedá škola v rozsahu platných právnych predpisov. Podľa § 152 ods. 1 písm. c) zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) je škola povinná zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov pri výchove a vzdelávaní. Táto zodpovednosť sa vzťahuje aj na pohybové aktivity realizované počas školského dňa ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu.

Môžeme realizovať krátke pohybové aktivity aj počas vyučovania?
Áno, ak sú primerané veku žiakov, bezpečné a organizačne zvládnuteľné.

Čo ak sa žiak pri aktivite zraní?
Pokiaľ žiak rešpektoval pravidlá určené v školskom poriadku a na aktivitu riadne dohliadal dozerajúci učiteľ, prípadné zranenie sa posudzuje ako štandardný školský úraz.

Potrebujeme súhlas rodiča?
Súhlas rodiča nie je potrebný. Bežné pohybové aktivity primeraného charakteru realizované počas školského dňa spravidla nevyžadujú individuálny súhlas zákonného zástupcu. Škola ich realizuje v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a plnenia povinností podľa § 152 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon), vrátane zabezpečenia bezpečnosti, ochrany zdravia žiakov.

Čo ak má žiak zdravotné obmedzenia?
Aktivita má byť primerane upravená alebo žiak zapojený vhodnou alternatívnou formou.

8. Možnosť zapracovania do dokumentov školy

Odporúča sa zvážiť primerané zapracovanie princípov realizácie pohybových aktivít do interných dokumentov školy, najmä:

- školský poriadok
- interné pravidlá bezpečnosti
- organizačné smernice školy
- dokumentácia súvisiaca s realizáciou projektu
- interné metodické usmernenia